

Категорія справи № 450/1523/14-к: **не визначено.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: 20.06.2019. Оприлюднено: 20.06.2019.

Номер судового провадження: **51-2361км18**

Номер кримінального провадження в ЄРДР: **не визначено**

Верховний
Суд

Адвокат по ДТП Богдан Глядик
т. 067 157-24-14
захист у кримінальних справах
GLYADYK.COM.UA

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

12 червня 2019 року

м. Київ

справа № 450/1523/14-к

провадження № 51-2361км18

Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі:

головуючого Мазура М. В.,

суддів Матієк Т. В., Яковлевої С. В.,

за участю:

секретаря судового засідання Миколоюка Я. О.,

прокурора Опанасюка О. В.,

засудженого ОСОБА_1 ,

захисника Ситника С. О.,

розглянув у відкритому судовому засіданні касаційну скаргу засудженого ОСОБА_1 на вирок Пустомитівського районного суду Львівської області від 31 жовтня 2016 року та ухвалу Апеляційного суду Львівської області від 27 червня 2017 року, а також касаційну скаргу прокурора на ухвалу Апеляційного суду Львівської області від 27 червня 2017 року в межах кримінального провадження № 12013150010000905 за обвинуваченням

ОСОБА_1 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , уродженця с. Острів Самбірського району Львівської області, жителя АДРЕСА_1), зареєстрованого там само,

у вчиненні злочину, передбаченого ст. 291 Кримінального кодексу України (далі - КК).

Рух справи, зміст судових рішень і встановлені судами

першої та апеляційної інстанцій обставини

За вирок Пустомитівського районного суду Львівської області від 31 жовтня 2016 року ОСОБА_1 засуджено за ст. 291 КК до покарання у виді позбавлення волі на строк 4 роки.

Постановлено стягнути з ОСОБА_1 у рахунок відшкодування моральної шкоди на користь: ОСОБА_2 - 200 000 грн, ОСОБА_3 - 180 000 грн, ОСОБА_4 - 190 000 грн.

Крім того, постановлено стягнути з ОСОБА_1 на користь держави 6370,80 грн у рахунок відшкодування судових витрат.

Згідно з установленими судом першої інстанції обставинами ОСОБА_1 визнано винуватим і засуджено за порушення чинних на транспорті правил, що забезпечують рух, що спричинило загибель людей та інші тяжкі наслідки за таких обставин.

19 грудня 2013 року приблизно о 21:50 ОСОБА_1 , будучи у стані алкогольного сп'яніння, перебуваючи на 10 км + 100 м автодороги «Західний обхід міста Львова», грубо порушив вимоги розділу 1 пунктів 1.3, 1.5, 1.10 (у частині значення термінів «небезпека для руху», «учасник дорожнього руху», «пішохід»), розділу 4 пунктів 4.7, 4.8, 4.14 підпунктів «а», «г» Правил дорожнього руху (далі - ПДР), проявив неухважність до дорожньої обстановки та її змін, переходячи проїзну частину дороги у непередбаченому для цього місці, лежав на смузі, призначеній для руху транспорту в напрямку до м. Яворова, намагавшись підвестися, створив аварійну обстановку для водія автомобіля «Сітроен Джампер» (державний номерний знак НОМЕР_1) ОСОБА_5 , який в умовах темної пори доби не мав можливості своєчасно його виявити, а з моменту виявлення вимушений був, уникаючи наїзду на ОСОБА_1 , змінити напрямок свого руху ліворуч та виїхати на смугу зустрічного руху, що у свою чергу призвело до зіткнення з автомобілем ГАЗ-24 (державний номерний знак НОМЕР_2) під керуванням водія ОСОБА_3 та зіткнення цього транспортного засобу з автомобілем «Мазда 626» (державний номерний знак НОМЕР_3) під керуванням водія ОСОБА_6

Внаслідок зіткнення водій автомобіля «Сітроен Джампер» ОСОБА_5 , та пасажир автомобіля ГАЗ-24 ОСОБА_7 отримали тілесні ушкодження, від яких настала їх смерть, а водій автомобіля ГАЗ-24 ОСОБА_3 отримав тяжкі тілесні ушкодження за критерієм стійкої втрати працездатності не менш як на одну третину.

Апеляційний суд Львівської області ухвалою від 27 червня 2017 року змінив вирок місцевого суду щодо ОСОБА_1, застосував до ОСОБА_1 положення ст. 75 КК, звільнив його від відбування призначеного покарання з випробуванням з іспитивим строком тривалістю 3 роки і поклав на нього обов'язки, передбачені ст. 76 КК.

У решті вирок місцевого суду залишив без змін.

Вимоги касаційної скарги і доводи особи, яка її подала

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1, посиляючись на неповноту судового розгляду, невідповідність висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження, неправильно надано оцінку доказам, істотне порушення вимог кримінального процесуального закону та неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить скасувати постановлені щодо нього судові рішення і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

Обґрунтовуючи наведене, засуджений указує на те, що вирок місцевого та ухвала апеляційного судів є необґрунтованими і невмотивованими, а його винуватість у вчиненні інкримінованого йому злочину не підтверджується матеріалами кримінального провадження. На думку засудженого, дії пішохода не можуть бути кваліфіковані за ст. 291 КК. Також зазначає, що у матеріалах кримінального провадження відсутні будь-які свідки чи докази, які би підтверджували те, коли і за яких обставин він переходив дорогу та лежав на ній, у зв'язку з цим вважає, що експерт при проведенні судово-автотехнічної експертизи та складанні її висновку від 25 березня 2014 року № 1002, покладеного в основу обвинувального вироку, не маючи відповідних вихідних даних щодо цього питання, вказавши, що причиною настання дорожньо-транспортної пригоди з технічної точки зору є невідповідність дій пішохода ОСОБА_1 вимогам ПДР, вийшов за межі своїх повноважень і дав оцінку питанням, які відносяться до юридичних. Також указує на те, що слідчий надав вищевказаному експерту невірні й неповні вихідні дані, зокрема щодо стану автомобільної дороги, освітлення, технічного стану автомобіля «Сітроен Джампер». Вважає, що слідчий порушив його право на захист, оскільки вручив йому повідомлення про підозру без адвоката, від послуг якого він не відмовлявся. Також засуджений указує на те, що під час судового розгляду не було досліджено і спростовано тверджень сторони захисту про те, що наслідки, які настали в результаті ДТП, перебувають у причинно-наслідковому зв'язку з невиконанням водієм ОСОБА_3 вимог підпункту «в» п. 2.3 ПДР.

Крім того, засуджений указує на те, що суд апеляційної інстанції належним чином не перевірів і не розглянув доводів у його апеляційній скарзі, не навів докладних мотивів і підстав, керуючись якими, визнав її необґрунтованою. На думку засудженого, ухвала апеляційного суду не відповідає вимогам ст. 419 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК). До того ж зазначає, що апеляційний суд безпідставно зазначив про відмову засудженого від проведення будь-яких експертиз із метою встановлення того, чи міг він втратити свідомість, перебуваючи на проїзній частині, оскільки, як зазначає засуджений, він неодноразово заявляв відповідні клопотання про проведення такої експертизи.

ОСОБА_1 указує на те, що при визначенні розміру морального відшкодування на користь потерпілих суди не врахували його матеріального стану, віку та стану здоров'я.

Також, на думку засудженого, суди безпідставно не застосували до нього положень Закону України «Про амністію у 2014 році», оскільки інкримінований йому злочин є необережним та відноситься до категорії злочинів середньої тяжкості.

У касаційній скарзі прокурор, не оскаржуючи фактичних обставин справи, доведеності винуватості ОСОБА_1 та юридичної кваліфікації його дій, посиляючись на істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність і невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого через м'якість, просить скасувати ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтовуючи наведене, прокурор указує на те, що апеляційний суд жодним чином не мотивував свого рішення про зміну вироку місцевого суду і звільнення ОСОБА_1 від відбування призначеного покарання з випробуванням з іспитивим строком на підставі ст. 75 КК, оскільки останній своєї вини не визнав, не вжив жодних заходів для відшкодування заподіяної шкоди та, більше того, сам не просив у судах про призначення йому покарання із застосуванням ст. 75 КК.

При цьому, на переконання прокурора, апеляційний суд залишив поза увагою наявність обставин, що обтяжує покарання ОСОБА_1, - вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння, думку потерпілих, які наполягали на призначенні засудженому суворого покарання, наслідки, які настали в результаті дій ОСОБА_1, а саме смерть двох людей і заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній людині, відсутність обставин, що пом'якшують покарання. До того ж прокурор вважає, що те, що засуджений є особою похилого віку, інвалідом 3-ї групи, вперше притягується до кримінальної відповідальності, не є обставинами, які дають підстави для застосування до нього положень ст. 75 КК. З урахуванням викладеного ухвала апеляційного суду, на думку скаржника, не відповідає вимогам ст. 419 КПК.

У своїх запереченнях на касаційну скаргу прокурора засуджений ОСОБА_1 зазначає, що касаційну скаргу прокурора необхідно залишити без розгляду, оскільки її подано поза межами строку на касаційне оскарження. При цьому вказує на те, що апеляційний суд, застосовуючи до нього положення ст. 75 КК, не допустив жодних порушень, діяв виключно в межах закону та з урахуванням матеріалів кримінального провадження. Крім того, ОСОБА_1 указує на те, що після вступу вироку місцевого суду в законну силу він із пенсії сплачує потерпілим суму стягнень у рахунок відшкодування моральної шкоди, визначену судом. Вважає, що всі доводи, наведені в касаційній скарзі прокурора, є надуманими і не підтверджуються доказами.

Всі інші доводи, викладені засудженим ОСОБА_1 у запереченні на касаційну скаргу прокурора, аналогічні доводам, викладеним ним у касаційній скарзі.

Позиції інших учасників судового провадження

У судовому засіданні прокурор підтримав касаційну скаргу прокурора і просив її задовольнити, та заперечив проти задоволення касаційної скарги засудженого, навівши відповідні пояснення.

Захисник Ситник С. О. та засуджений ОСОБА_1, кожен окремо, навівши відповідні пояснення, підтримали касаційну скаргу засудженого, просили її задовольнити, а постановлені у кримінальному провадженні судові рішення скасувати, і заперечили проти задоволення касаційної скарги прокурора.

Іншим учасникам судового провадження було належним чином повідомлено про дату, час і місце касаційного розгляду, однак у судові засідання вони не з'явилися. Клопотань про особисту участь у касаційному розгляді або повідомлень про поважність причин їх неприбуття до Суду від них не надходило.

Мотиви суду

Згідно зі ст. 433 КПК суд касаційної інстанції переглядає судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій у межах касаційної скарги. При цьому він перевіряє правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права, правової оцінки обставин і не має права досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в оскарженому судовому рішенні, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу.

При перевірці доводів, наведених у касаційних скаргах, Верховний Суд виходить із фактичних обставин, установлених місцевим та апеляційним судами.

Відповідно до ч. 1 ст. 438 КПК підставами для скасування або зміни судових рішень при розгляді справи в суді касаційної інстанції є: істотне порушення вимог кримінального процесуального закону; неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність; невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого.

Із будь-яких інших підстав касаційний суд не вправі втручатись у рішення судів нижчих ланок.

Доводи засудженого щодо неповноти судового розгляду, незгоди з наданою судом оцінкою доказів, оспорування встановлених за результатами судового розгляду фактів з викладенням власної версії подій стосуються, по суті, невідповідності висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження, що виходячи з вимог ст. 438 КПК не є предметом перевірки суду касаційної інстанції.

Разом із тим, при перевірці судових рішень не встановлено обставин, які би ставили під сумнів законність і обґрунтованість висновків судів першої та апеляційної інстанцій про винуватість ОСОБА_1 у вчиненні інкримінованого йому злочину, передбаченого ст. 291 КК.

Відповідно до вимог ч. 3 ст. 370, п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК вказані висновки ґрунтуються на об'єктивно з'ясованих обставинах, які підтверджено доказами, безпосередньо дослідженими під час судового розгляду й оціненими судом відповідно до ст. 94 цього Кодексу. Зміст обставин і доказів докладно наведено у вироку.

Доводи засудженого на заперечення його винуватості були предметом ретельної перевірки суду першої інстанції та знайшли належну оцінку у вироку.

Зокрема, поряд з іншими доказами, суд обґрунтовано посилається на показання свідків ОСОБА_6, ОСОБА_8, ОСОБА_9, ОСОБА_10, ОСОБА_11, які зазначили, що вони чітко бачили, як на смугі руху автомобіля «Сітроен Джампер» лежало тіло людини, яке створювало перешкоду для руху та яке можна було безпосередньо виявити лише на невеликій відстані. Свідки ОСОБА_9 і ОСОБА_11 впізнали ОСОБА_1 як особу, котра лежала на проїзній частині дороги. Свідок ОСОБА_10 чітко бачила, як обвинувачений після декількох спроб підвестися встав та відійшов на узбіччя дороги, де був зупинений невідомою особою чи декількома особами. Свідки ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14 підтвердили факт, що коли приїхали на місце ДТП, невідомі особи передали їм ОСОБА_1 як особу котра є винуватцем ДТП і котра лежала на дорозі. Ці ж свідки підтвердили, що ОСОБА_1 перебував у стані алкогольного сп'яніння.

Також винуватість засудженого підтверджується даними, що містяться у протоколах слідчих дій, зокрема: у протоколі огляду місця ДТП зі схемою та ілюстративною таблицею; в протоколах огляду транспортних засобів; у протоколі проведення слідчого експерименту за участі свідків ОСОБА_10 та ОСОБА_11; у протоколі проведення слідчого експерименту за участю свідка ОСОБА_6; у висновках експертів від 16 січня 2014 року № 233/2013 та № 234/2013, якими досліджено трупи потерпілих ОСОБА_7 і ОСОБА_5; від 05 лютого 2014 року № 574/2013 та від 06 травня 2014 року № 182/14, якими встановлено наявність тілесних ушкоджень та ступінь їх тяжкості у потерпілого ОСОБА_3; у висновках судово-автотехнічної експертизи від 30 грудня 2013 року № 4764, від 21 лютого 2014 року № 4763, від 30 грудня 2013 року № 4762, якими досліджено автомобілі «Сітроен Джампер» (державний номерний знак НОМЕР_1), НОМЕР_4 (державний номерний знак НОМЕР_2) та «Мазда 626» (державний номерний знак НОМЕР_3) відповідно; у висновку судової транспортно-трасологічної експертизи від 14 лютого 2014 року № 4765, яким досліджено обставини зіткнення автомобілів; у висновку судової-автотехнічної експертизи від 25 березня 2014 року № 1002, згідно з яким у цій дорожній ситуації водій ОСОБА_15 не мав технічної можливості уникнути наїзду на лежачого пішохода шляхом своєчасного застосування екстреного гальмування без зміни напрямку руху, а водій ОСОБА_3 та ОСОБА_6 не мали технічної можливості уникнути зіткнення з автомобілями «Сітроен Джампер» та ГАЗ-24 відповідно шляхом своєчасного застосування екстреного гальмування. З моменту настання видимості лежачого пішохода для водія ОСОБА_16 з технічної точки зору виникла не тільки небезпечна, а й навіть аварійна дорожня ситуація, в умовах якої уже не можна стверджувати, що дії вказаного водія у цій дорожній ситуації суперечили вимогам ПДР. При заданих вихідних даних з моменту виїзду зустрічного автомобіля «Сітроен Джампер» на смугу руху автомобіля ГАЗ-24 для водія ОСОБА_3 з технічної точки зору теж виникла не тільки небезпечна, а й аварійна дорожня ситуація, як і для водія ОСОБА_6 - із моменту зіткнення автомобілів «Сітроен Джампер» та ГАЗ-24. В умовах аварійної дорожньої ситуації дії водіїв технічними вимогами ПДР не регламентуються. За заданих вихідних даних причиною настання цієї ДТП з технічної точки зору є невідповідність дій пішохода ОСОБА_1 вимогам пунктів 1.5, 1.10 (у частині значення термінів «небезпека для руху», «учасник дорожнього руху», «пішохід»), розділу 4 «обов'язки і права пішоходів» ПДР; у висновку щодо результатів медичного огляду з метою виявлення алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції ОСОБА_1 від 19 грудня 2013 року, згідно з яким останній на момент проведення огляду перебував у стані алкогольного сп'яніння.

Оцінивши усі зібрані докази відповідно до ст. 94 КПК з точки зору їх належності та допустимості, а сукупність зібраних доказів - із точки зору достатності та взаємозв'язку, місцевий суд дійшов обґрунтованого висновку про доведеність винуватості ОСОБА_1 у порушенні чинних на транспорті правил, що забезпечують рух, що спричинило загибель людей та інші тяжкі наслідки, і правильно кваліфікував його дії за ст. 291 КК.

Апеляційний суд перевіряв ці висновки місцевого суду, визнав їх обґрунтованими та вмотивованими, навівши достатні аргументи й підстави для прийняття такого рішення. З такими висновками судів першої та апеляційної інстанцій погоджується і Верховний Суд.

Посилання засудженого на те, що дії пішохода не підлягають кваліфікації за ст. 291 КК, Верховний Суд вважає безпідставними.

Відповідальність за ст. 291 КК настає, зокрема, у разі порушення чинних на транспорті правил, що забезпечують рух, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Правилами дорожнього руху, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306, з відповідними змінами визначено, що пішохід - це особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу. Також цими правилами закріплено, що учасник дорожнього руху - це особа, яка бере безпосередню участь у процесі руху на дорозі як пішохід, водій, пасажир, погонич тварин, велосипедист, а також особа, яка рухається у кріслі колісному.

З огляду на викладене пішохід як повноправний учасник дорожнього руху, який зобов'язаний знати й неухильно виконувати вимоги ПДР, є суб'єктом злочину, передбаченого ст. 291 КК, оскільки, зокрема, від його поведінки та дотримання ПДР залежить безпека на дорогах.

Також доводи засудженого про те, що слідчий при призначенні судової-автотехнічної експертизи надав експертові неправильні та неповні вихідні дані, а тому висновок цієї експертизи від 25 березня 2014 року № 1002 не може бути покладено в основу обвинувального вироку щодо нього, є необґрунтованими.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, слідчий надав експерту всі матеріали кримінального провадження, в яких містились відповідні протоколи слідчих дій, відомостей про зауваження при проведенні яких вони не містять. Саму експертизу провів завідувач відділу автотехнічних досліджень Львівського НДІСЕ, який має відповідну вищу освіту та вищий кваліфікаційний клас судового експерта за відповідним спеціальностями. При цьому експерт при проведенні експертизи не заявив жодних клопотань про надання додаткових матеріалів та зразків або вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи, що свідчить про те, що наданих експертові матеріалів та наявної в них інформації було достатньо для складання відповідного висновку.

Верховний Суд також відхиляє доводи засудженого про те, що під час судового розгляду не досліджено і не спростовано тверджень сторони захисту про те, що наслідки, які настали в результаті ДТП, перебувають у причинно-наслідковому зв'язку з невиконанням водієм ОСОБА_3 вимог підпункту «в» п. 2.3 ПДР, оскільки такі твердження сторони захисту були перевірені місцевим судом і визнані такими, що не підтверджені дослідженими у судовому засіданні доказами. При цьому згідно з висновком судової-автотехнічної експертизи від 25 березня 2014 року № 1002 в дорожній ситуації, що склалася для водіїв ОСОБА_16, ОСОБА_3 та ОСОБА_6 з технічної точки зору, виникла не тільки небезпечна, а й навіть аварійна дорожня ситуація, а в умовах такої аварійної ситуації дії водіїв технічними вимогами ПДР не регламентуються.

Неспроможними є й посилання засудженого про порушення його права на захист через вручення йому повідомлення про підозру без адвоката, від послуг якого він не відмовлявся.

Так, у матеріалах кримінального провадження (т. 2, а.к.п. 56) наявна заява засудженого ОСОБА_1, адресована слідчому, в якій ОСОБА_1 повідомляє, що відмовляється від будь-яких захисників на стадії досудового слідства і свої права та інтереси буде захищати самостійно. При цьому обставин, які би вказували на обов'язкову участь захисника, відповідно до положень процесуального закону, матеріали кримінального провадження не містять.

Необґрунтованими є твердження ОСОБА_1 про безпідставну вказівку апеляційного суду на те, що засуджений відмовився від проведення будь-яких експертиз з метою встановлення факту, чи міг він втратити свідомість, перебуваючи на проїзній частині, оскільки, як зазначає засуджений, він неодноразово заявляв відповідні клопотання про проведення такої експертизи.

Так, під час апеляційного розгляду засуджений подав клопотання, в якому просить не проводити щодо нього судово-медичної та судово-психіатричної експертизи, оскільки інкримінованого йому злочину він не вчиняв, і проведення цих експертиз не має значення для справи (т. 2, а.к.п. 182). Вказане клопотання було долучено засудженим під час судового засідання у суді апеляційної інстанції 29 травня 2017 року, зачитано суддею, жодних зауважень із цього приводу засуджений не подавав.

Відповідно до ч. 1 ст. 129, абз. 7 п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК, суд ухвалюючи обвинувальний вирок, залежно від доведеності підстав і розміру позову задовольняє цивільний позов повністю або частково чи відмовляє в ньому, про що у вирокі зазначаються відповідні підстави.

Згідно зі ст. 23 Цивільного кодексу України (далі - ЦК) розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня винуватості особи, яка завдала моральної шкоди, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності та справедливості.

Під моральною шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.

При цьому моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування.

Відповідно до ч. 1 ст. 1167 ЦК моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, котра її завдала, за наявності її винуватості, крім випадків, установлених ч. 2 цієї статті.

Розглядаючи вимоги цивільних позовів у частині стягнення з ОСОБА_1 на користь потерпілих ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_4 моральної шкоди, місцевий суд урахував, що в результаті дій ОСОБА_1 потерпілі ОСОБА_2 та ОСОБА_4 понесли непоправні наслідки, пов'язані з втратою найближчих для них людей, для потерпілого ОСОБА_2 - матері ОСОБА_7, для потерпілої ОСОБА_4 - чоловіка ОСОБА_5, а потерпілій ОСОБА_3 отримав тяжкі тілесні ушкодження, через які зазнав значного фізичного болю, втратив звичайний ритм життя внаслідок тривалого лікування та втрати працездатності. При цьому врахував суд і глибину душевних страждань потерпілих.

З огляду на викладене Верховний Суд погоджується з висновком суду першої інстанції та вважає, що розмір моральної шкоди вказаний суд визначив відповідно до засад розумності, виваженості та справедливості, а також з урахуванням фізичних та моральних страждань потерпілих і конкретних обставин справи, а тому підстав вважати його необґрунтовано завищеним Суд не бачає.

Також не ґрунтуються на вимогах закону доводи засудженого про безпідставне незастосування до нього судами положення Закону України «Про амністію у 2014 році», оскільки інкримінований йому злочин є необережним та відноситься до категорії злочинів середньої тяжкості.

Відповідно до п. «д» ст. 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» амністія не застосовується до осіб, яких засуджено за злочин або злочини, що спричинили загибель двох і більше осіб.

ОСОБА_1 засуджено за порушення чинних на транспорті правил, що забезпечують рух, що спричинило загибель потерпілих ОСОБА_5 і ОСОБА_7 та настання тяжких наслідків для потерпілого ОСОБА_3 у виді тяжких тілесних ушкоджень. Таким чином, положення вищевказаного Закону України «Про амністію у 2014 році» до засудженого ОСОБА_1 застосуванню не підлягають.

Зі змісту скарги прокурора убачається, що він фактично порушує питання про недотримання судом визначених законом вимог, що стосуються призначення покарання і пов'язані із суддівським розсудом (дискреційними повноваженнями).

Поняття судової дискреції (судового розсуду) у кримінальному судочинстві охоплює повноваження суду (права та обов'язки), надані йому державою, обирати між альтернативами, кожна з яких є законною, інтелектуально-вольову владну діяльність суду з вирішення у визначених законом випадках спірних правових питань, виходячи із цілей та принципів права, загальних засад судочинства, конкретних обставин справи, даних про особу винного, справедливості й достатності обраного покарання тощо.

Підставами для судового розсуду при призначенні покарання є:

- кримінально-правові відносно-визначені (де встановлюються межі покарання) та альтернативні (де передбачено декілька видів покарань) санкції; принципи права;
- уповноважувальні норми, в яких використовуються щодо повноважень суду формулювання «може», «вправі»;
- юридичні терміни та поняття, які є багатозначними або не мають нормативного закріплення, зокрема «особа винного», «щире каяття» тощо;
- оціночні поняття, зміст яких визначається не законом або нормативним актом, а правосвідомістю суб'єкта правозастосування, наприклад, при врахуванні пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин (статті 66, 67 КК), визначенні «інших обставин справи», можливості виправлення засудженого без відбування покарання, що має значення для застосування ст. 75 цього Кодексу тощо;
- індивідуалізація покарання - конкретизація виду й розміру міри державного примусу, який суд призначає особі, котра вчинила злочин, залежно від особливостей цього злочину та його суб'єкта.

Частиною 2 ст. 50 КК закріплено, що покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Відповідно до вимог ст. 65 КК особі, яка вчинила злочин, має бути призначено покарання, необхідне й достатнє для виправлення та попередження вчинення нових злочинів. Це покарання має відповідати принципам справедливості, співмірності й індивідуалізації. Для вибору такого покарання суд повинен урахувати ступінь тяжкості кримінального правопорушення, конкретні обставини його вчинення, форму вини, наслідки цього діяння, дані про особу винного, обставини, що впливають на покарання, ставлення винної особи до своїх дій, інші обставини справи, які впливають на забезпечення відповідності покарання характеру й тяжкості вчиненого кримінального правопорушення.

Статтею 75 КК визначено, що в разі, якщо суд, крім випадків засудження за корупційний злочин, при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше п'яти років, урахувавши тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, дійде висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання, він може прийняти рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Місцевий суд, призначаючи засудженому ОСОБА_1 покарання, врахував: характер та ступінь тяжкості вчиненого ним злочину, обставини його вчинення, особу засудженого, котрий є особою пенсійного віку, раніше не судимий, має постійне місце проживання, на обліку у лікарів нарколога і психіатра не перебуває, є інвалідом третьої групи. При цьому суд визнав вчинення ОСОБА_1 злочину у стані алкогольного сп'яніння обставиною, що обтяжує покарання, і не встановив обставин, що його пом'якшують. Урахував суд і наслідки, які настали в результаті дій ОСОБА_1, а саме загибель двох людей та отримання тяжких тілесних ушкоджень однією людиною.

З урахуванням наведеного суд першої інстанції дійшов висновку, що виправлення обвинуваченого можливе лише в умовах ізоляції від суспільства і призначив йому покарання у виді позбавлення волі в межах санкцій статті, за якою його засуджено.

Разом із тим, переглядаючи кримінальне провадження в апеляційному порядку, апеляційний суд дійшов висновку, що суд першої інстанції недостатньо врахував дані про особу засудженого та конкретні обставини кримінального провадження. Зокрема, апеляційний суд установив, що ОСОБА_1 є особою похилого віку, вперше притягується до кримінальної відповідальності, є інвалідом третьої групи по зору, продовжує лікуватись у офтальмолога з приводу глаукоми, катаракти та ангіопатії сітківки обох очей, має ряд захворювань легеневої та серцево-судинної систем, грудного та поперекового відділу хребта, інші серйозні захворювання, що підтверджується випискою з медичної картки обвинуваченого від 25 листопада 2016 року.

З урахуванням наведеного апеляційний суд дійшов висновку про можливість звільнення засудженого від відбування призначеного покарання на підставі ст. 75 КК.

З огляду на викладене Верховний Суд погоджується з висновком апеляційного суду про можливість виправлення засудженого ОСОБА_1 та попередження вчинення ним нових злочинів без ізоляції від суспільства, але в умовах здійснення контролю за його поведінкою під час звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК та з покладенням на нього обов'язків, передбачених ст. 76 цього Кодексу.

На думку Суду, призначене засудженому покарання відповідає принципам законності, індивідуалізації, справедливості та співмірності.

Переконливих доводів, які би ставили під сумнів законність рішення суду апеляційної інстанції, умотивованість його висновків з питань правильності застосування закону України про кримінальну відповідальність при призначенні ОСОБА_1 покарання та справедливості обраного йому заходу примусу, прокурор у касаційній скарзі не навів.

Підстав вважати призначене ОСОБА_1 покарання явно несправедливим через м'якість або призначенням у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність Верховний Суд не бачає.

Вказівка засудженого на те, що касаційну скаргу прокурора подано поза межами строку на касаційне оскарження Верховний Суд вважає такою, що не ґрунтується на вимогах закону.

Відповідно до ч. 2 ст. 426 КПК касаційну скаргу на судові рішення може бути подано протягом трьох місяців із дня проголошення судового рішення судом апеляційної інстанції, а засудженим, який тримається під вартою, - в той самий строк із дня вручення йому копії судового рішення.

Ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_1 було проголошено 27 червня 2017 року, а тому останнім днем подачі касаційної скарги до суду касаційної інстанції для прокурора було 28 вересня 2017 року.

В межах строку на касаційне оскарження прокурор звернувся з касаційною скаргою, яку ухвалою касаційного суду від 07 вересня 2017 року було залишено без руху через її невідповідність вимогам ст. 427 КПК і надано п'ятнадцятиденний строк для усунення зазначених в ухвалі недоліків.

Копію цієї ухвали було отримано уповноваженою особою прокуратури Львівської області 21 вересня 2017 року.

На виконання вимог ухвали касаційного суду прокурор 04 жовтня 2017 року направив касаційну скаргу з усунутими недоліками, яка надійшла до суду касаційної інстанції 10 жовтня 2017 року.

Частиною 2 ст. 429 КПК визначено, що якщо особа усунула недоліки касаційної скарги у строк, установлений судом, вона вважається поданою в день первинного її подання до суду касаційної інстанції.

Таким чином, прокурором подав касаційну скаргу до суду касаційної інстанції в межах строку, встановленого процесуальним законом строку.

З огляду на викладене Верховний Суд вважає, що при розгляді цього кримінального провадження суди першої та апеляційної інстанцій не допустили істотних порушень норм процесуального права і правильно застосували норми матеріального закону.

Вирок суду відповідає положенням статей 370, 374 КПК, а ухвала апеляційного суду - вимогам ст. 419 цього Кодексу.

Враховуючи наведене і керуючись статтями 433, 434, 436, 441, 442 КПК, Верховний Суд дійшов висновку, що подані касаційні скарги слід залишити без задоволення, а постановлені у кримінальному провадженні судові рішення - без зміни.

На цих підставах Верховний Суд ухвалив:

Касаційні скарги засудженого ОСОБА_1 та прокурора залишити без задоволення.

Вирок Пустомитівського районного суду Львівської області від 31 жовтня 2016 року та ухвалу Апеляційного суду Львівської області від 27 червня 2017 року щодо ОСОБА_1 залишити без зміни.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її проголошення та оскарженню не підлягає.

Судді

М. В. Мазур

Т. В. Матіск

С. В. Яковлєва

Адвокат по ДТП Богдан Глядиш
т. 067 157-24-14
захист у кримінальних справах
GLYADYK.COM.UA